

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна дар мавзӯи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) ҳамчун афзоиштанзимкунанда» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.05-Физиология ва биохимияи растаниҳо

Бухрони глобалии озуқаворӣ ва маҳдудияти захираҳои замин бо афзоиши аҳолии сайёра таҳияи роҳҳои нави баланд бардоштани маҳсулнокии зироатҳои кишоварзиро тақозо менамояд. Дар ин замина рисолаи пешниҳодшуда, ки ба омӯзиши таъсири ҳосилаҳои глитсерол ба сифати афзоиштанзимкунандаи лӯбиё бахшида шудааст, аз нигоҳи назариявӣ ва амалӣ мубрам арзёбӣ мегардад.

Кори диссертатсионӣ бо мақсаду вазифаҳои мушаххас, методологияи муносиб ва натиҷаҳои нав ҷолиби диққат аст. Ҳамзамон, баъзе камбудихо ва нуқтаҳои баҳсталаб дар рисола ба назар мерасанд, ки дар идома ба онҳо таваққуф менамоям.

Натиҷаҳои таҳқиқот оид ба захрнокии ҳосилаҳои глитсерол нишон медиҳанд, ки пайвастаҳои И-1, И-2, И-3 ва И-6 дараҷаи баланди захрнокии доранд, ки бо нишондиҳандаҳои LD₅₀ тасдиқ гардидааст. Пайвастаҳои И-5 ва И-7 ба гурӯҳи моддаҳои захрнокиашон миёна дохил мешаванд. Пайвастаҳои И-4 ва И-8 бошанд, амалан безарар мебошанд. Вале муаллиф механизми таъсири захрнокии ин пайвастаҳоро ба организми зинда муфассал таҳлил накардааст, ки барои дарки амиқи ҳосиятҳои онҳо зарур аст.

Таҷрибаҳои муаллиф оид ба таъсири ҳосилаҳои глитсерол ба рушди лӯбиё нишон додаанд, ки дар концентратсияҳои гуногун (0.1%, 0.5%, 10%) аминокислотаҳои 3-Cbo, Phth ва Вос бо боқимондаҳои пропан-1,2-диол афзоиши нисбатан гуногуни растаниро таъмин менамоянд.

Моделҳои математикӣ таҳиягардида ($y = 4.44 + 0.38 t + 0.44 k + E$) барои пешгӯии динамикаи ҷаббиши об тавассути тухмии лӯбиё метавонад барои оптимизатсияи равандҳои обёрии зироат муфид бошад. Бо вучуди ин, санҷиши амалии модели мазкур дар шароити мухталифи агроэкологӣ дар кор инъикос наёфтааст, ки метавонист эътимоднокии онро тасдиқ намояд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти муаллиф оид ба таъсири композити об-глитсерол-оҳак-сулфур-оксиди калтсий барои мубориза бо бемории антракнози лӯбиё хеле ҷолиб мебошанд. Муайян гардидааст, ки композити мазкур дар концентратсияи 2.5% на танҳо паҳншавии антракнозро пешگیرӣ мекунад, балки ба морфологияи растанӣ таъсири манфӣ намерасонад. Вале сабаби

интихоби маҳз чунин таркиби композит ва механизми таъсири он ба барангезандаи беморӣ дар рисола ба таври кофӣ шарҳ дода нашудааст.

Таҳлили спектроскопии ИС ва масс-спектрометрии лӯбиё иттилооти муҳимро дар бораи тағйироти биохимиявии растанӣ пас аз коркард бо 1,3-дифталилалонилпропан-2-ол, пешниҳод менамояд. Мавҷудияти хатҳои спектри дар ҳудуди $400-4000 \text{ см}^{-1}$ ва қуллаҳои m/z 158.1650 ва 315.1767 аз мураккабии таъсири мутақобилаи моддаҳои мавриди таҳқиқ шаҳодат медиҳанд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, бо вучуди баъзе норасоӣҳо, кори диссертатсионӣ дар маҷмӯъ таҳқиқоти арзишманди илмӣ буда, дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ мебошад. Натиҷаҳои бадастомада барои рушди соҳаи физиология ва биохимияи растанӣ, инчунин барои тақмили технологияҳои парвариши зироатҳои кишоварзӣ муфид хоҳанд буд.

Бо назардошти навгонии илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, ҳаҷм ва сифати корҳои таҳқиқотии анҷомдодашуда, метавон хулоса кард, ки рисолаи мазкур ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рисолаҳои номзадӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.05 – «Физиология ва биохимияи растанӣ» мебошад.

Тақризнавис:

Доктори илмҳои химия,
сарҳодими МДИ
Институти химияи ба номи
В.И. Никитинаи АМИТ
«26» феввали соли 2025

 Пулатов Э.Х.

Имзои доктори илмҳои химия Э.Х. Пулатовро тасдиқ мекунам:
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси Институти химияи ба номи
В.И. Никитина Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

Раҳимова Ф.

«27» феввали соли 2025

Маълумот барои тамос:

Суроға 734063, ш. Душанбе хиёбони Айнӣ 299/2.
Тел.: (+992)907851676
E-mail: Pulod510@mail.ru